

PERANCANGAN
HARTA
ISLAM

PERANCANGAN
**HARTA
ISLAM**

NASRUL HISYAM NOR MUHAMAD
MOHD KHAIRY KAMARUDIN
AZWAN ABDULLAH

Hak Cipta PENERBIT UMK, 2022

Hak cipta adalah terpelihara. Setiap bahagian daripada terbitan ini tidak boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau dipindahkan kepada bentuk lain, sama ada dengan cara elektronik, mekanikal, gambar, rakaman dan sebagainya tanpa mendapat izin daripada Penerbit Universiti Malaysia Kelantan.

Perpustakaan Negara Malaysia Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Nasrul Hisyam Nor Muhamad

PERANCANGAN HARTA ISLAM / NASRUL HISYAM NOR MUHAMAD,
MOHD KHAIRY KAMARUDIN, AZWAN ABDULLAH.

ISBN 978-967-0021-20-1

1. Property (Islamic law).
 2. Wills (Islamic law).
 3. Waqf.
 4. Wealth--Religious aspects--Islam.
 5. Government publications --Malaysia.
- I. Mohd. Khairy Kamarudin. II. Azwan Abdullah.
III. Judul.

Penerbit Eksekutif: Azman Hashim. Editor Naskhah: Amirul Firdaus Zilah,
Raihana Sulaiman. Editor Perolehan: Nur Fatimah Pahazri
Konsep dan Susun Atur Huruf: Fatinah Ilias. Pembaca Pruf: Zaliha Noor
Pembantu Teknikal: Mohd Suhairi Mohamad

Diterbitkan oleh:

Penerbit UMK

Universiti Malaysia Kelantan

Pejabat Perpustakaan dan Pengurusan Ilmu

Karung Berkunci 36, Pengkalan Chepa,

16100 Kota Bharu,

Kelantan

(Ahli Majlis Penerbitan Ilmiah Malaysia (MAPIM))

(Ahli Penerbit Buku Malaysia (MABOPA) No. Keahlian : 201903)

Dicetak oleh:

Reka Cetak Sdn. Bhd

No 12 & 14

Jalan Jemuju Empat 16/13d

Seksyen 16

40200 Shah Alam

KANDUNGAN

Senarai Jadual	xi
Senarai Rajah	xv
Prakata	xvii
Penghargaan	xix

BAB 1: KONSEP DAN KEPENTINGAN PERANCANGAN HARTA

Pendahuluan	1
Konsep Harta dalam Islam	2
Falsafah Perancangan Harta dalam al-Quran	5
Kepentingan Perancangan Harta	14
Kesimpulan	18

BAB 2: FARAIID SEBAGAI ASAS PERANCANGAN HARTA

Pendahuluan	19
Konsep Harta Pusaka	19
Falsafah Sistem Pewarisan Islam	21
Ilmu Faraid sebagai Satu Ilmu Pewarisan Islam	22
Rukun Pusaka	24
Sebab Mewarisi Pusaka	26
Halangan Mewarisi Pusaka	28
Hak yang Berkaitan Harta Peninggalan Si Mati	29
Kategori Waris dan Kedudukannya	31
<i>Waris Ashab al-Furud</i>	33
<i>Waris Asabah</i>	34
Peraturan <i>al-Hijab</i> dalam Pusaka Islam	37
Perincian Pembahagian Faraid Mengikut Waris	42
Suami	42
Isteri	43
Bapa	45
Ibu	47

Anak Perempuan	50
Cucu Perempuan (daripada Anak Lelaki)	53
Saudara Perempuan Kandung	56
Saudara Perempuan Sebapa	59
Saudara Lelaki atau Perempuan Seibu	63
Nenek Sebelah Ibu dan Sebelah Bapa	64
Doktrin ‘ <i>Awl</i> dan <i>Radd</i> dalam Pusaka Islam	66
<i>Munasakhah</i>	72
<i>Takharruj</i>	80
Kesimpulan	86
BAB 3: WISAYAH	
Pendahuluan	87
Konsep <i>Wisayah</i>	87
Hukum <i>Wisayah</i>	88
Rukun-rukun <i>Wisayah</i>	91
<i>Musi</i>	91
<i>Wasi</i>	92
<i>Musa fih</i>	103
<i>Sighah</i>	104
Tanggungjawab <i>Wasi</i>	107
<i>Menjaga Harta</i>	107
<i>Mengembangkan Harta</i>	108
<i>Membelanjakan Harta untuk Nafkah Kanak-kanak</i>	110
<i>Menunaikan Hak-hak Harta</i>	111
Penamatan <i>Wisayah</i>	113
<i>Kematian Wasi</i>	113
<i>Tamat Tempoh Wisayah</i>	113
<i>Wasi Menarik Diri</i>	115
<i>Subjek Wisayah Telah Disempurnakan</i>	115
<i>Pemecatan Wasi oleh Mahkamah</i>	115
Pelaksanaan <i>Wisayah</i>	116
Kesimpulan	118

BAB 4: AMANAH

Pendahuluan	119
Konsep Amanah	119
Pembentukan Amanah	121
Klasifikasi Amanah	126
Tugas Pemegang Amanah	128
Hibah Amanah sebagai Mekanisme Perancangan Harta Islam	130
Kepentingan Amanah sebagai Instrumen Perancangan Harta	132
Kesimpulan	134

BAB 5: HIBAH

Definisi Hibah dari Segi Bahasa	135
Definisi Hibah dari Segi Istilah	136
Perbezaan antara Hibah, Hadiah dan Sedekah	138
Pensyariatan Hibah	141
Rukun Hibah	145
Sighah Ijab	145
Sighah Qabul	147
Penghibah	151
Penerima Hibah	152
Harta yang Dihilangkan	153
Hibah Harta Bercagar	155
Hibah Manfaat Harta	157
Jenis Hibah	157
<i>Hibah Mutlak</i>	158
<i>Hibah Bersyarat</i>	158
<i>'Umra</i>	164
<i>Ruqba</i>	165
Kesimpulan	166

BAB 6: WASIAT

Pendahuluan	167
Konsep Wasiat	167

Definisi Wasiat dari Segi Bahasa	167
Definisi Wasiat dari Segi Istilah	168
Pensyariatan Wasiat	169
Rukun-rukun Wasiat	176
<i>Sighah Wasiat</i>	177
<i>Pewasiat</i>	180
<i>Benefisiari Wasiat</i>	181
<i>Perkara yang Diwasiatkan</i>	184
Kadar Wasiat	184
Pembatalan Wasiat	185
Kesimpulan	187
BAB 7: HARTA SEPENCARIAN	
Pendahuluan	189
Konsep Harta Sepencarian	189
Peruntukan Undang-undang Berkaitan Harta Sepencarian	191
Penentuan Kadar Pembahagian Harta Sepencarian	196
Kriteria Pembahagian Harta Sepencarian	197
Sumbangan Secara Langsung	198
Sumbangan Secara Tidak Langsung	200
Kaedah Penyelesaian Tuntutan Harta Sepencarian	202
Harta Sepencarian dalam Perancangan Harta	203
Kesimpulan	205
BAB 8: WAKAF	
Pendahuluan	207
Konsep Wakaf	207
Pensyariatan Wakaf	210
Pembentukan Wakaf	211
<i>Pewakaf</i>	212
<i>Penerima Wakaf</i>	213
<i>Harta Wakaf</i>	214
<i>Sighah</i>	216
Syarat Wakaf	216

Jenis Wakaf	217
Latar Belakang Wakaf di Malaysia	218
Tatacara Berwakaf	221
Kesimpulan	225
BAB 9 : KERJAYA DALAM PENGURUSAN HARTA ISLAM	
Pendahuluan	227
Melengkapkan Pengetahuan Pengurusan Harta Islam	227
Memperkasa Set Kemahiran Peribadi	232
Meningkatkan Kemampuan Diri	236
Panduan Ringkas Proses Perundingan Dengan Klien	240
Kriteria Peribadi Sebagai Seorang Profesional Pengurusan Harta Islam dan Perancang Kewangan Bertauliah	244
Kesimpulan	248
Lampiran	249
Bibliografi	253
Indeks	265
Biodata Penulis	271

SENARAI JADUAL

Jadual 2.1	Senarai waris pusaka	32
Jadual 2.2	Waris <i>ashab al-furud al-nasabiyyah</i>	33
Jadual 2.3	Kategori waris <i>asbah al-furud</i>	34
Jadual 2.4	Waris <i>Dhawi al-arham</i>	36
Jadual 2.5	Kategori peraturan <i>al-hijab</i>	38
Jadual 2.6	<i>Hijab Hirman</i> bagi waris lelaki	39
Jadual 2.7	<i>Hijab Hirman</i> bagi waris perempuan	41
Jadual 2.8	Bahagian suami	42
Jadual 2.9	Situasi 1	42
Jadual 2.10	Situasi 2	42
Jadual 2.11	Bahagian isteri	43
Jadual 2.12	Situasi 3	43
Jadual 2.13	Situasi 4	44
Jadual 2.14	Situasi 5	44
Jadual 2.15	Situasi 6	45
Jadual 2.16	Bahagian bapa	45
Jadual 2.17	Situasi 7	45
Jadual 2.18	Situasi 8	46
Jadual 2.19	Situasi 9	46
Jadual 2.20	Situasi 10	47
Jadual 2.21	Bahagian ibu	47
Jadual 2.22	Situasi 11	48
Jadual 2.23	Situasi 12	48
Jadual 2.24	Situasi 13	48
Jadual 2.25	Situasi 14	49
Jadual 2.26	Pengiraan asal dalam kes <i>umariyyatain</i> bagi situasi 15	49
Jadual 2.27	Pengiraan dalam kes <i>umariyyatain</i> bagi situasi 15	49
Jadual 2.28	Pengiraan asal dalam kes <i>umariyyatain</i> bagi situasi 16	50

Jadual 2.29	Pengiraan dalam kes <i>umariyyatain</i> bagi situasi 16	50
Jadual 2.30	Bahagian anak perempuan	50
Jadual 2.31	Situasi 17	51
Jadual 2.32	Situasi 18	51
Jadual 2.33	Situasi 19	51
Jadual 2.34	Situasi 20	52
Jadual 2.35	Bahagian cucu perempuan (daripada anak lelaki)	53
Jadual 2.36	Situasi 21	54
Jadual 2.37	Situasi 22	54
Jadual 2.38	Situasi 23	54
Jadual 2.39	Situasi 24	55
Jadual 2.40	Situasi 25	55
Jadual 2.41	Situasi 26	56
Jadual 2.42	Bahagian saudara perempuan kandung	56
Jadual 2.43	Situasi 27	57
Jadual 2.44	Situasi 28	58
Jadual 2.45	Situasi 29	58
Jadual 2.46	Situasi 30	58
Jadual 2.47	Situasi 31	59
Jadual 2.48	Situasi 32	59
Jadual 2.49	Bahagian saudara perempuan sebapa	60
Jadual 2.50	Situasi 33	61
Jadual 2.51	Situasi 34	61
Jadual 2.52	Situasi 35	62
Jadual 2.53	Situasi 36	62
Jadual 2.54	Situasi 37	62
Jadual 2.55	Bahagian saudara lelaki atau perempuan seibu	63
Jadual 2.56	Situasi 38	63
Jadual 2.57	Situasi 39	64
Jadual 2.58	Bahagian nenek sebelah ibu	64

Jadual 2.59	Bahagian nenek sebelah bapa	64
Jadual 2.60	Situasi 40	65
Jadual 2.61	Situasi 41	65
Jadual 2.62	Situasi 42	65
Jadual 2.63	Situasi 43	66
Jadual 2.64	Situasi 44	67
Jadual 2.65	Situasi 45	69
Jadual 2.66	Situasi 46	69
Jadual 2.67	Situasi 47	69
Jadual 2.68	Situasi 48	70
Jadual 2.69	Situasi 49	71
Jadual 2.70	Situasi 50	73
Jadual 2.71	Situasi 51(1) – Pengiraan awal	74
Jadual 2.72	Situasi 51(2) – Pengiraan <i>munasakhah</i>	75
Jadual 2.73	Situasi 52(1) – Pengiraan awal	77
Jadual 2.74	Situasi 52(2) – Pengiraan <i>munasakhah</i>	78
Jadual 2.75	Situasi 53 – Pengiraan <i>takharruj</i> kepada seorang waris dengan balasan diambil daripada harta waris (1)	81
Jadual 2.76	Situasi 54 – Pengiraan <i>takharruj</i> kepada beberapa orang waris dengan balasan diambil daripada harta waris (2)	82
Jadual 2.77	Situasi 55 – Pengiraan <i>takharruj</i> kepada semua waris dengan balasan diambil daripada harta waris (3)	83
Jadual 2.78	Pengiraan bayaran <i>takharruj</i>	83
Jadual 2.79	Situasi 56 – Penarikan diri dengan balasan diambil daripada harta pusaka	84
Jadual 2.80	Situasi 57 – Penarikan diri tanpa balasan	85
Jadual 4.1	Perbezaan amanah wasiat dan amanah hayat	127

SENARAI RAJAH

Rajah 2.1	Rukun Pusaka	26
Rajah 2.2	Hak Sebelum Membahagikan Pusaka	29
Rajah 2.3	Keadaan Waris Dalam Kes <i>Munasakhah</i>	72
Rajah 3.1	Komponen Dokumentasi <i>Wisayah</i>	117
Rajah 4.1	Pembentukan Amanah	123
Rajah 4.2	Modus Operandi Pelaksanaan Amanah	125
Rajah 4.3	Bentuk Amanah	126

PRAKATA

Buku *Perancangan Harta Islam* membincangkan prinsip-prinsip penting dalam aspek perancangan harta orang Islam. Prinsip-prinsip yang menjadi subjek perbincangan dalam buku ini dianggap sebagai instrumen yang terpenting bagi orang Islam yang ingin merancang pewarisan harta mereka. Aspek yang dibahas dalam buku ini meliputi hukum syarak, undang-undang dan amalan semasa mengenai prinsip tersebut, iaitu, faraid, *wisayah*, amanah, hibah, wasiat, harta sepencarian dan wakaf. Penekanan diberikan kepada aspek bagaimana prinsip-prinsip tersebut diaplikasikan sebagai mekanisme syarak dalam perancangan harta.

Kandungan buku ini dibahagikan kepada sembilan bab. Bab yang pertama membincangkan berkenaan konsep dan kepentingan perancangan harta. Bab ini merupakan mukadimah kepada perbincangan seterusnya. Bab ini juga menerangkan kepada pembaca berkenaan konsep harta dalam Islam, selain fokus kepada kepentingan perancangan harta kepada orang Islam. Seterusnya, Bab Kedua membincangkan Undang-undang Pusaka Islam yang menjadi asas kepada perancangan harta. Undang-undang Pusaka Islam atau lebih dikenali sebagai ‘faraid’ ini merupakan perkara utama yang perlu difahami dan dipelajari oleh mereka yang ingin menguasai perkara mengenai perancangan harta. Oleh itu, bab ini akan menjelaskan konsep dan asas kepada peraturan faraid. Manakala Bab Ketiga hingga Bab Kelapan membincangkan secara khusus mengenai beberapa prinsip yang dijadikan instrumen perancangan harta Islam dalam hal pewarisan, iaitu *wisayah*, amanah, hibah, wasiat, harta sepencarian dan wakaf. Manakala Bab Kesembilan membincangkan tentang kerjaya dalam bidang Pengurusan Harta Islam. Skop yang dibincangkan ini dilihat sudah memadai walaupun penulis mengakui bahawa terdapat beberapa aspek yang perlu disentuh.

Penulis berharap penulisan buku ini dapat memenuhi keperluan masyarakat terutamanya mereka yang terlibat secara langsung sebagai penyedia perkhidmatan perancangan harta, peguam, penggubal dasar, pegawai syariah, para akademia, guru dan para pelajar. Pendekatan buku ini juga sesuai sebagai rujukan kepada orang awam yang ingin mengenali dengan lebih dekat mengenai beberapa instrumen yang diketengahkan dalam perancangan harta Islam. Akhir sekali, penulis dengan rasa rendah diri tidak menafikan bahawa terdapat banyak kelemahan dalam penulisan ini dan dengan penuh terbuka dan berlapang dada mengalu-alukan segala teguran dan kritikan.

Nasrul Hisyam Nor Muhamad

Mohd Khairy Kamarudin

Azwan Abdullah